

Список використаної літератури

1. Вихованець І. Р. Прийменникова система української мови. К: Наук. думка, 1980. 286 с.
2. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. К: Наук. думка, 1988. 256 с.
3. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови. К.: Пульсари, 2004. 398 с.
4. Колодяжний А. С. Прийменник: Матеріали до лекцій з курсу сучасної української літературної мови. Харків: Вид-во Харків. ун-ту, 1960.
5. Кучеренко І. К. Лексичне значення прийменника. Мовознавство. 1973. № 3. С.12 – 23.
6. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови. К.: Вид-во Київ. ун-ту, 1964.
7. Новітній російсько-український словник / уклад.: Ковальова Т., Коврига Л. Харків: Сінтекс, 2004. 1168 с.
8. Фаріон І. Мовна норма: знищення, пошук, віднова. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. 328 с.

Наталія Романюк,

*кандидат філологічних наук, доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя, Україна*

Наталія Лебідь,

*кандидат філологічних наук, доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя, Україна*

МОВНІ НОВАЦІЇ В МЕДІА ЗАПОРІЖЖЯ ПЕРІОДУ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Суспільні, економічні, політичні та інші події, явища в житті країни суттєво впливають на мовну культуру, зокрема викликають появу нових слів і словосполучень, нових значень у загальноживаних лексемах. Російсько-українська війна спровокувала народження низки неологізмів не лише на лексичному чи орфографічному рівні, а й на фонетичному, фразеологічному. Саме тому метою нашого дослідження є виявлення мовних новацій у медіа Запоріжжя.

Наголосимо на тому, що низка вчених, наприклад, Г. Вусик, Н. Павлик, С.Гриценко, Д. Данильчук, Т. Кремінь та інші, уже вивчала новації в медіамові періоду російсько-української війни 2022 року. Так, С. Гриценко стверджує, що «мова нині актуалізувала одну із провідних своїх функцій – стала ідентифікатором національної приналежності, маркером, що визначає «свого» і «чужого» у російсько-українській війні 2022 р.» [2, с. 10]. Г. Вусик і Н. Павлик виокремили шляхи утворення неологізмів у мові, а саме: 1) семантичну деривацію – виникнення нового значення у вже відомого слова; 2) словотвірну деривацію – утворення нових слів за наявними в мові словотвірними моделями та морфемами; 3) запозичення з інших мов [1, с. 55].

Оскільки за об'єкт нашого аналізу взято періодичні видання міста Запоріжжя, зокрема газети «Запорозька Січ» (далі – ЗС) і «Мрія» (далі – М), то окреслимо способи новоутворень у їхній мові.

1. Семантична деривація. На шпальтах газети «Мрія» у заголовках та в текстах матеріалів фіксуємо використання слова «**бавовна**» та похідних конструкцій від нього (наприклад, «**бавовнятко**»), що отримало абсолютно новий зміст саме в умовах війни – «вибухи, обстріли». Поява цієї лексеми зумовлена перекладом

російського слова «хлопок» у значенні «вибух» на українську мову як «бавовна»: «Ранок в окупованому Мелітополі почався з гучної "бавовни", "Бавовнятко" завітало на залізничний міст на Запоріжжі», «...густа "бавовна" трапилась в районі залізничного мосту» та ін.

Семантичної деривації зазнало і словосполучення «жест доброї волі» (нове значення – «відступити, втекти з поля бою; ліквідуватися»): «ЗСУ близько: на Запоріжжі ворожий склад БК зробив "жест доброї волі"», «Після ударів ЗСУ військові рф роблять "жест доброї волі" на Запоріжжі й відводять особовий склад з технікою» (М).

По-іншому зараз сприймається й розуміється вислів «купити/отримати квитки на концерт Кобзона» – «загинуті, померті»: «...в районі Софіївки був завданий вогонь по загарбникам. Як результат – понад 40 рашистів "трьохсоті", ще близько 15 отримали квитки на концерт Кобзона» (М). Фіксуємо і відфраземне слово «відкобзонити» («знищити, убити»): «Без жодних сумнівів основна мета сьогодні всіх патріотів на Запорізькій землі – відкобзонити всіх рашистів...» (ЗС).

2. Словотвірна деривація характерна відповідникам-синонімам до традиційних слів, тобто так званим неологізмам-композиатам (фашизм – **рашизм**, фашисти-**рашисти**): «Рашисти перевозять свою військову техніку на запорізький напрямок» (М), «На цих майданчиках на постійній основі перебуває особовий склад рашистів» (ЗС).

Цікава трансформація відбулася і в лексемі «мобілізований». Так, зараз росіян, яких мобілізували чи намагаються мобілізувати, називають жаргоном «**мобіками**»: «Російських «мобіків» підкупають грошовими надбавками...» (М).

Зазнали змін у графічному написанні такі слова, як **асвабадітелі** – евфемізм, яким номінують російські окупаційні війська, поневолювачів: «... "асвабадітелі" знову припхалися до міста-супутника Запорізької АЕС» (ЗС).

Поширення набуває традиція написання з маленької літери слів «**росія**», «**москва**», абрєвіатури «**рф**»: «Активно освоюються в наразі захопленому місті не тільки військові окупанти та цивільні з рф...» (ЗС), «Держава-агресор росія примусово вивозить цивільне населення з окупованих територій Херсонської та Запорізької областей» (ЗС). А також послуговуються прийменником **НА** замість **В** у колись традиційному словосполученні «в росії», «у москві»: «На росії у брянській області в небо піднявся високий стовп чорного диму», «На росії підірвали авто з країнофобом Прилепіним» (М).

Зауважимо, що нами виявлене і невіддале послуговування словом «**руський**» і висловом «**руський мир**», оскільки тут в основі Русь, а не Росія: «Слово "руський" – з одним "с" і м'яким знаком означає "український", бо походить від нашої давньоукраїнської назви "Русь"... Вислів "руський мир" походить від назви держави Росія ("Россия"), яка була Московією. Отже, не плутаймо поняття "руський мир", тобто – український світ, чистий, світлий, добродішний, і "руський мир", тобто – російський=московський=ординський, чорносотенний» [3, с. 55]. Однак редактори газети «Мрія» допускають помилкове слововживання: «Двом активним прихильникам "руського миру" на Запоріжжі загрожує буцегарня».

3. Запозичення з інших мов спостерігаємо в деяких лексемах, що стосуються російських окупантів. Тут відбувається латинізація українського правопису (за Г. Вусик і Н. Павлик), тобто застосовують велику літеру Z, щоб посилити негативну конотацію слова, наприклад: **держЗрадник**: «Суд виніс вирок держЗрадниці, одіозній ексауляйтерці Кирилівки Мелітопольського району Катерині Уманець» (ЗС).

Отже, зібраний фактичний матеріал свідчить про те, що мова медіа активно реагує на події у країні, розширюючи свій на сьогодні активний запас слів новоутвореннями. Періодичні друковані видання Запоріжжя намагаються максимально дотримуватися прийнятих правил правопису, але в умовах війни для

демонстрації своєї чіткої позиції вдаються і до відхилень від них: латинізація окремих слів, правопис з маленької літери власних назв, що стосуються Росії тощо. Імовірно, що з часом така орфографія може набути офіційного статусу.

Список використаної літератури

1. Вусик Г. Л., Павлик Н. В. Неологізми як мовне відображення російсько-української війни 2022 року. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 23. Том 1. С.52–57. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/23/part_1/9.pdf
2. Гриценко С. П. Мовні інновації російсько-української війни 2022 року. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика*. 2022. Вип. 2(32). С. 9–13.
3. Лизанчук В.В. «Русский мір» і «руський мір» – достеменно різні поняття. *Голос України*. 16 серпня 2022 р. URL: <http://www.golos.com.ua/article/363341>

Олена Штонь,

кандидат філологічних наук, доцент,

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка,

м. Тернопіль, Україна

Жанна Фармагей,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,

спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література),

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка,

м. Тернопіль, Україна

ОБРАЗНІ ЗАСОБИ У МОВІ ІНТЕРНЕТ-ІСТОРІЙ ОЛЕКСАНДРА ВІЛЬЧИНСЬКОГО

Завдяки інтернету з'явилися нові канали комунікації, виникли нові форми спілкування. Така трансформація комунікативного простору, зрозуміло, змінила й найголовніший засіб людського спілкування – мову, бо кожна комунікативна ситуація вимагає відповідної мовної поведінки, активізації засобів, які є визначальними для такої ситуації. Лінгвістам інтернет дає невичерпний простір для досліджень, оскільки в ньому, як в особливому середовищі комунікації, тісно співіснують усний та писемний варіанти мови. І хоча специфіка інтернет-дискурсу сьогодні привертає увагу науковців, мова інтернет-історій сучасного українського прозаїка О. Вільчинського, предметом окремого вивчення ще не була.

Відомий журналіст і талановитий тернопільський письменник активно послуговується соціальними мережами для розповсюдження інформації про своє життя та творчу діяльність. На своїй сторінці у соціальній мережі «Фейсбук», де автор підписаний як Олекса Вільчик, він постить розповіді на різноманітні теми.

Мова інтернет-історій Олександра Вільчинського привертає увагу завдяки таким традиційним засобам художньої виразності, як епітети, порівняння, метафори тощо. Описуючи події зі свого життя, Олекса Вільчик захоплює аудиторію власною манерою оповіді та показує своє життя таким, яким воно є, без прикрас та завуальованості.

Найбільш активно автор використовує метафору, зокрема метафору-оживлення (для аналізу використовуємо класифікацію Т. Єщенко, яка виділяє такі семантико-стилістичні типи метафор: метафори-оживлення (антропометафори, зоометафори, ботанометафори химерометафори), метафори-опредмечування ознак, метафори-синестезії [1]).